

CHƯƠNG 3 Lập trình Python căn bản (Phần 02)

Nội dung chương 3

- 3.1 Biến, toán tử trong Python
- 3.2 Các kiểu dữ liệu cơ bản
- 3.3 Cấu trúc điều khiển, vòng lặp
- 3.4 Hàm, lớp, đối tượng trong Python
- 3.5 Làm việc với tập tin
- 3.6 Bài tập chương 3

CẤU TRÚC LỆNH ĐIỀU KHIỂN TRONG PYTHON

Câu lệnh điều kiện

 Câu lệnh điều kiện là một trong những câu lệnh cơ bản của bất cứ ngôn ngữ lập trình nào.

Ngôn ngữ tự nhiên	Ngôn ngữ lập trình
Nếu Bạn đủ 18 tuổi thì	if (age > = 18):
"Bạn được kết hôn",	print('Bạn được kết hôn!')
Ngược lại thì	else:
"Bạn chưa được kết hôn"	print('Bạn chưa được kết hôn!')

```
#Câu lệnh điều kiện
so_tien = input ('Nhập vào số tiền bạn có: ')
so_tien = int(so_tien)
if (so_tien >= 1000000000):
    print('Bạn đã là một tỷ phú!')
else:
    print('Bạn còn phải kiếm nhiều tiền hơn!')
```

Các toán tử so sánh

Toán học	Python
>	>
<	>
=	==
≥	>=
≤	<=
≠	!= k

Các toán tử so sánh (t)

Sinh viên nhập code và đọc kết quả của các phép so sánh ở trên!

Các toán tử logic

Operator	Description	Example
and	Returns True if both statements are true	x < 5 and x < 10
or	Returns True if one of the statements is true	x < 5 or x < 4
not	Reverse the result, returns False if the result is true	not(x < 5 and x < 10)

- Phép toán AND: False
   Phép toán OR: True
- 3) Phép toán NOT: False

Các dạng câu lệnh điều kiện

Dang 1:

if (điều kiện1):

Nhóm lệnh 1

(Nếu điều kiện1 đúng thì thực hiện nhóm lệnh 1)

```
In [2]:    num = 3
    if num > 0:
        print(num, "là số dương.")
    print("Thông điệp này luôn được in.")

3 là số dương.
    Thông điệp này luôn được in.

In [3]:    num = -1
    if num > 0:
        print(num, "là số dương.")
```

Kiểm tra điều kiện
Đúng
Khối lệnh của if

print("Thông điệp này luôn được in.")

Ví dụ: Kiểm tra số chẵn

Nhập vào 1 số nguyên N, kiểm tra nếu N là số chẵn hiển thị thông báo.

Yêu cầu:

Nhập vào một số: 12

Kiểm tra và hiển thị thống báo:

Số 12 là số chẵn!

Các dạng câu lệnh điều kiện (t)

Dang 2:

if (điều kiện1):

Nhóm lệnh 1

else:

Nhóm lệnh 2

(Nếu điều kiện1 đúng thì thực hiện nhóm lệnh 1, nếu sai thực hiện nhóm lệnh 2)

Ví dụ: Kiểm tra số chẵn – lẻ

Nhập vào 1 số nguyên N, kiểm tra nếu N là số chẵn hiển thị thông báo " Đây là số chẵn!", ngược lại thông báo "Đây là số lẻ!"

13

Odd

Even

Nhập vào một số:12 Đây là số chẵn! Nhập vào một số:13 Đây là số lẻ!

Các dạng câu lệnh điều kiện (t)

Dang 3 (if long nhau):

if (điều kiện1):

Nhóm lệnh 1

elif (điều kiện 2):

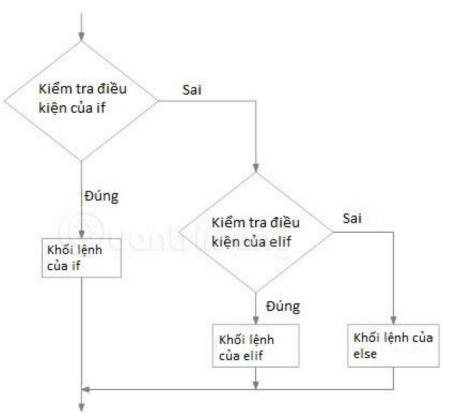
Nhóm lệnh 2

elif (điều kiện n):

Nhóm lệnh n

else:

Nhóm lệnh x

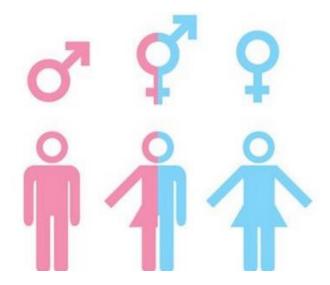
(Kiểm tra điều kiện1 đúng thì thực hiện nhóm lệnh 1, nếu sai kiểm tra điều kiên 2 đúng thực hiện nhóm lệnh 2 ... nếu tất cả các điều kiện sai thực hiện nhóm lệnh x)

Ví dụ: Chào theo giới tính

Nhập vào giới tính (0=Nam|1=Nữ)

- Nếu nhập vào 0 → Chào anh đẹp trai!
- Nếu nhập vào 1 -> Chào chị xinh gái!
- Nếu nhập khác 0 hoặc 1 -> Cảnh báo: Giới tính không xác định!

Nhập giới tính (0:Nam - 1:Nữ):0 Chào anh đẹp trai! Nhập giới tính (0:Nam - 1:Nữ):1 Chào chị xinh gái!

Nhập giới tính (0:Nam - 1:Nữ):2 Cảnh báo: Giới tính không xác định!

Các dạng câu lệnh điều kiện (t)

Dang 4 (if long nhau – Nested if).

```
if (điều kiện1):
       if (điều kiện 1.1):
               Nhóm lệnh 1.1
       elif (điều kiện 1.2):
               Nhóm lệnh 1.2
       else:
               Nhóm lệnh 1.x
else:
```

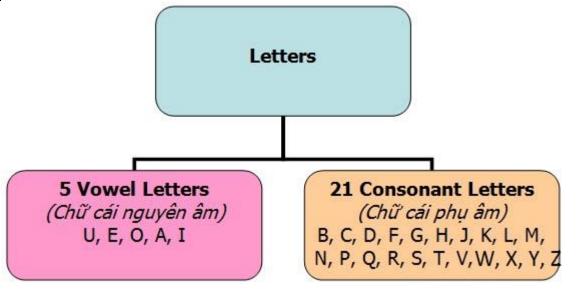
```
num = float(input("Nhập một số: "))
if num >= 0:
    if num == 0:
        print("Số Không")
    else:
        print("Số dương")
else:
    print("Số âm")
Nhập một số: 0
Số Không
```

nhóm lệnh 2

Thực hành

Bài 6: Xác định nguyên âm | Phụ âm

Nhập vào một ký tự chữ cái bất kỳ(không phân biệt chữ hoachữ thường), cho biết nó là nguyên âm hay phụ âm trong tiếng anh.

Nhập vào một chữ cái:a Đây là nguyên âm!

Nhập vào một chữ cái:E Đây là nguyên âm! Nhập vào một chữ cái:y Đây là phụ âm!

Nhập vào một chữ cái:B Đây là phụ âm!

Bài 7: Tính chỉ số BMI

Nhập vào chiều cao (m) và cân nặng (kg) và tính chỉ số BMI của người đó, Dựa vào chỉ số BMI tính được đưa ra nhận xét về cơ thể của người đó.

Bài 8: Xác định mùa trong năm

Nhập vào tháng sinh của bạn, và cho biết bạn sinh vào mùa nào biết:

Yêu cầu:

- Nếu 1, 2, 3: Bạn sinh vào Mùa xuân
- Nếu 4, 5, 6: Bạn sinh vào Mùa hạ
- Nếu 7, 8, 9: Bạn sinh vào Mùa thu
- Nếu 10, 11, 12: Bạn sinh vào Mùa đông
- <1 hoặc >12: Tháng sinh nhập vào không đúng

CẤU TRÚC LỆNH VÒNG LẶP TRONG PYTHON

Câu lệnh vòng lặp

- KHOA
  CONG NGHỆ THÔNG TIN

  KHOA
  CONG NGHỆ
  CONG NGH
  CONG
- Cũng như câu lệnh điều kiện, Câu lệnh vòng lặp là một trong những câu lệnh cơ bản của bất cứ ngôn ngữ lập trình nào.
- Để giải quyết bài toán, chúng ta cần thực hiện một công việc nào đó lặp đi lặp lại rất nhiều lần. Số lần lặp đó có thể biết trước hoặc không biết trước.

Ngôn ngữ tự nhiên	Ngôn ngữ lập trình
Tính tổng các số từ 1 đến 10:	tong = 0
1+2+3+4+5+6+7+8+9	for i in range(1,11):
+10	tong = tong + i
	print('Tổng từ 1 đến 10 là:', tong)

Có 2 kiểu vòng lặp trong python:

- * Vòng lặp while
- * Vòng lặp for

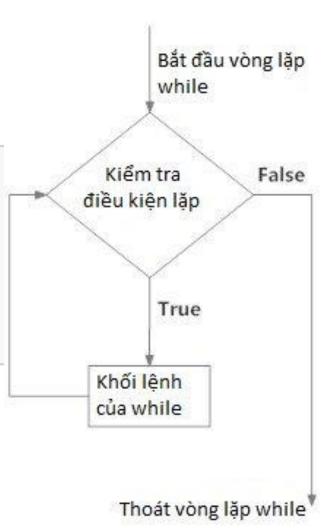
Vòng lặp While

- Vòng lặp while sử dụng khi không biết trước số lần lặp.
- Cú pháp:

```
While <điều kiện>:
Nhóm lệnh 1
```

```
1  n = int(input('Em sinh tháng mấy? '))
2  i = 1
3  while (i <= n):
4    print(i,') I love You!')
5    i += 1
6
7  #Câu Lệnh ngoài vòng lặp while
8  print('------------')</pre>
```

```
Em sinh tháng mấy? 4
1 ) I love You!
2 ) I love You!
3 ) I love You!
4 ) I love You!
```

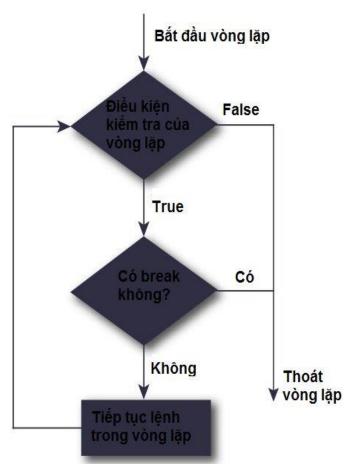

Lệnh break

 Lệnh break kết thúc vòng lặp chứa nó và truyền điều khiển đến lệnh tiếp theo sau khối lệnh của vòng lặp đó.

```
Em sinh tháng mấy? 12
1 ) I love You!
2 ) I love You!
3 ) I love You!
```

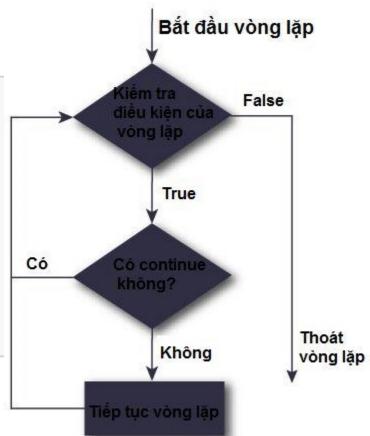

Lệnh continue

 Lệnh continue bỏ qua phần còn lại của khối lệnh bên trong vòng lặp, áp dụng cho vòng lặp tiếp theo. Nghĩa là vòng lặp không chấm dứt nó sẽ tiếp tục với số lần lặp kế tiếp

```
#Lệnh continue
   n = 10
   i = 1
   while (i \le n):
       i += 1
      if (i % 3 != 0):
           #Tiếp vòng lặp mới
           #bỏ các câu lênh phía sau nếu i chia hết cho 3
 8
           continue;
 9
10
       print(i)
11
12
   #Câu lệnh ngoài vòng lặp while
   print('-----')
     --HUMG-----
```


Lệnh while True

Cấu trúc:

```
while True:
     <Nhóm lệnh thực hiện khi điều kiện đúng>
        if <điều kiện dừng>:
            break
```

Với cấu trúc này các câu lệnh sẽ thực hiện lặp đi lặp lại, cho đến khi biểu thức <điều kiện dừng> thỏa mãn. Lúc đó câu lệnh if sẽ giúp cho lệnh break được thực thi và dừng vòng lặp.

```
#chỉ cho phép nhập tháng sinh 1 - 12
while True:
    n = int(input('Em sinh tháng mấy? '))
    if (1<= n <= 12):
        #'Tháng sinh nhập vào hợp lệ!'
        break;
    print('Tháng không đúng, vui lòng nhập lại')
#Câu lệnh ngoài vòng lặp while
print('Chào em cô gái tháng ', n)</pre>
```

```
Em sinh tháng mấy? 15
Tháng không đúng, vui lòng nhập lại
Em sinh tháng mấy? 10
Chào em cô gái tháng 10
```

Vòng lặp for

KHOA
CONG NGHỆ THÔNG TIN

THE TAP MFORMATION THE

- Vòng lặp for sử dụng khi biết trước số lần lặp.
- Cú pháp:

```
for <bién chạy> in <dãy>:
   Nhóm lệnh 1
```

<Biến chạy> sẽ lần lượt nhận các giá trị của các thành phần có trong <dãy>. Dãy có thể là một danh sách (list), chuỗi ký tự (str), dãy số....

```
1 #Tinh 10! = 1*2*3*4*5*6*7*8*9*10
2 #Tong 10 = 1+2+3+4+5+6+7+8+9+10
3 n = 10
4 tich = 1
5 tong = 0
6 for i in range (1, n+1):
7  #Moi lan lap bien i tang len 1
8  tich = tich*i
9  tong = tong+i
10
11 print ('10! = ', tich)
12 print('10+ = ', tong)
```

```
10! = 3628800
```

Vòng lặp for (2)

 Vòng lặp for với chuỗi ký tự: Biến chạy sẽ lần lượt nhận các giá trị là các ký tự trong chuỗi ký tự.

```
1 #Vòng lặp for với chuỗi ký tự:
 2 st = 'HUMG IN MY MIND'
   for i in st:
      print('ký tự: ', i)
ký tự: H
ký tự: U
ký tự: M
ký tự: G
ký tự:
ký tư: I
ký tự: N
ký tự:
ký tự: M
ký tự: Y
ký tự:
ký tự: M
ký tư: I
ký tư: N
ký tư: D
```

```
#Dém số ký tự M trong chuỗi
st = 'HUMG IN MY MIND'
dem = 0
for i in st:
   if (i=='M'): dem=dem+1
print('Số ký tự M có trong chuỗi là: ', dem)
```

Số ký tự M có trong chuỗi là: 3

Vòng lặp for (3)

 Vòng lặp for với danh sách: Biến chạy sẽ lần lượt nhận các giá trị là các phần tử trong danh sách.

```
Danh sách học sinh bao gồm:
Lê Thùy Dung
Trần Đức Hùng
Nguyễn Lan Anh
Mai Phương Thúy
Trần Thanh Thủy
Kiều Thành Công
```

Vòng lặp for (4)

- Vòng lặp for với lệnh range(): Lệnh range() trong Python kết hợp với vòng lặp for sẽ trở nên rất hữu hiệu trong việc kiểm soát giá trị bắt đầu, kết thúc và bước nhảy của biến chạy.
- Cú pháp:

```
for <biénchay> in range(<bátđầu>,<kétthúc>,<bướcnhảy>):
    nhóm lệnh thực hiện
```


 bắt đầu> là giá trị khởi gán ban đầu cho biến chạy (mặc định = 0)

< kết thúc > là giá trị kết thúc cho biến chạy, nhưng không bao gồm chính nó (< kết thúc)

 bước nhảy> là giá trị mà biến nhảy tang thêm sau mỗi lần lặp (mặc định = 1)

Vòng lặp for (4)

Vòng lặp for với lệnh range():

```
1 #Lệnh for với range()
2 for i in range(5):
3    #Giá trị khởi đầu mặc định = 0
4    #Bước nhảy mặc định = 1
5    print('i = ',i)

i = 0
i = 1
i = 2
i = 3
i = 4
```

```
1 #Lệnh for với range(m,n,d)
2 for i in range(2,11,2):
3 #Giá trị khởi đầu m = 2
4 #Giá trị kết thúc n = 11
5 #Bước nhảy d = 2
print('i = ',i)
```

```
i = 2
i = 4
i = 6
i = 8
i = 10
```

```
1 #Lệnh for với range(m,n)
2 for i in range(5,10):
3  #Giá trị khởi đầu m = 5
4  #Giá trị kết thúc n = 10
5  #Bước nhảy mặc định = 1
print('i = ',i)
```

```
i = 5
i = 6
i = 7
i = 8
```

Vòng lặp for lồng nhau

 Trong một số bài toán chúng ta cần kết hợp và sử dụng nhiều câu lệnh lặp đặt lồng nhau để giải quyết.

```
Bảng cửu chương 2

2 x 1 = 2

2 x 2 = 4

2 x 3 = 6

2 x 4 = 8

2 x 5 = 10

2 x 6 = 12

2 x 7 = 14

2 x 8 = 16

2 x 9 = 18

2 x 10 = 20
```

Thực hành

Bài 9: Hiển thị bảng cửu chương

Nhập vào bảng cửu chương muốn in (1 – 10), hiển thị bảng cửu chương tương ứng với số vừa nhập. (Thực hiện kiểm tra giá trị nhập, chỉ thỏa mãn khi giá trị nhập vào trong khoảng [1,10]

Nhập vào bảng cửu chương muốn hiển thị [1-10]:12 Nhập sai, Vui lòng nhập số từ 1 đến 10:6 BẢNG CỬU CHƯƠNG 6

6	X	1	=	6	
6	Χ	2	=	12	
6	Χ	3	=	18	
6	Χ	4	=	24	
6	Χ	5	=	30	
6	Χ	6	=	36	
6	Χ	7	=	42	
6	X	8	=	48	
6	X	9	=	54	

 $6 \times 10 = 60$

1	2	3	4	5
1x1 = 1	2x1 = 2	3x1 = 3	4x1 = 4	5x1 = 5
1x2 = 2	2x2 = 4	3x2 = 6	4x2 = 8	5x2 = 10
1x3 = 3	2x3 = 6	3x3 = 9	4x3 = 12	5x3 = 15
1x4 = 4	2x4 = 8	3x4 = 12	4x4 = 16	5x4 = 20
1x5 = 5	2x5 = 10	3x5 = 15	4x5 = 20	5x5 = 25
1x6 = 6	2x6 = 12	3x6 = 18	4x6 = 24	5x6 = 30
1x7 = 7	2x7 = 14	3x7 = 21	4x7 = 28	5x7 = 35
1x8 = 8	2x8 = 16	3x8 = 24	4x8 = 32	5x8 = 40
1x9 = 9	2x9 = 18	3x9 = 27	4x9 = 36	5x9 = 45
1x10 = 10	2x10 = 20	3x10 = 30	4x10 = 40	5x10 = 50
6	7	8	9	10
6x1 = 6	7x1 = 7	8x1 = 8	9x1 = 9	10x1 = 10
6x2 = 12	7x2 = 14	8x2 = 16	9x2 = 18	10x2 = 20
6x3 = 18	7x3 = 21	8x3 = 24	9x3 = 27	10x3 = 30
6x4 = 24	7x4 = 28	8x4 = 32	9x4 = 36	10x4 = 40
6x5 = 30	7x5 = 35	8x5 = 40	9x5 = 45	10x5 = 50
6x6 = 36	7x6 = 42	8x6 = 48	9x6 = 54	10x6 = 60
6x7 = 42	7x7 = 49	8x7 = 56	9x7 = 63	10x7 = 70
6x8 = 48	7x8 = 56	8x8 = 64	9x8 = 72	10x8 = 80
6x9 = 54	7x9 = 63	8x9 = 72	9x9 = 81	10x9 = 90
6x10 = 60	7x10 = 70	8x10 = 80	9x10 = 90	10x10 = 100

Bài 10: Tính điểm học tập của bạn

Khởi tạo một danh sách bao gồm các phần tử là điểm của bạn (hệ 10). Hãy thực hiện:

- 1) Tạo một danh sách là các điểm chữ tương ứng với điểm hệ 10 ở trên.
- 2) Tính điểm trung bình Hệ 10 và Hệ 4

Loại	Thang điểm 10	Thang	điểm 4
Loại	Thang them 10	Điểm số	Điểm chữ
	Từ 9,0 đến 10	4,0	A ⁺
	Từ 8,5 đến 8,9	3,7	A
	Từ 8,0 đến 8,4	3,5	B ⁺
Đạt	Từ 7,0 đến 7,9	3,0	В
	Từ 6,5 đển 6,9	2,5	C ⁺
	Từ 5,5 đến 6,4	2,0	С
	Từ 5,0 đến 5,4	1,5	D^{+}
	Từ 4,0 đến 4,9	1,0	D
Không đạt	Dưới 4,0	0	F

```
Điểm hệ 10: [8.4, 6.5, 7.3, 2.6, 9.0, 5.8, 6.0, 9.7, 8.1]
Điểm chữ tương ứng: ['B+', 'C+', 'B', 'F', 'A+', 'C', 'C', 'A+', 'B+']
```

Tổng số môn học: 9

Bài 11: Kiểm tra N có là số nguyên tố?

Nhập vào số tự nhiên N, cho biết N có phải là số nguyên tố hay không? (Số nguyên tố là số lớn hơn 1, chỉ chia hết cho 1 và chính nó)

Nhập vào một số nguyên dương N (N>1):25 Số 25 không phải là số nguyên tố!

Nhập vào một số nguyên dương N (N>1):43 Số 43 là số nguyên tố!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Bài 12: dãy số nguyên tố.

Nhập vào một số N, hiển thị các số nguyên tố từ 2 tới N:

Nhập vào một số nguyên dương N (N>1):250 Các số nguyên tố từ 1 tới 250: 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 3 7, 41, 43, 47, 53, 59, 61, 67, 71, 73, 7 9, 83, 89, 97, 101, 103, 107, 109, 113, 1 27, 131, 137, 139, 149, 151, 157, 163, 16 7, 173, 179, 181, 191, 193, 197, 199, 21 1, 223, 227, 229, 233, 239, 241,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Bài 13: Đổi số từ thập phân sang nhị phân.

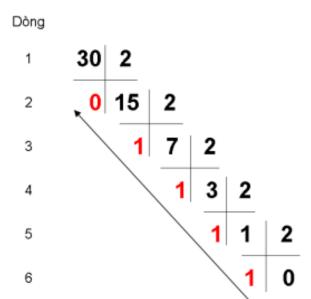
Nhập vào một số tự nhiên N (N>0), chuyển đổi số N sang hệ nhị phân.

```
Nhập vào một số tự nhiên (>0):30
30 (hệ 10) = 11110 (hệ 2)

Nhập vào một số tự nhiên (>0):100
100 (hệ 10) = 1100100 (hệ 2)

Nhập vào một số tự nhiên (>0):1024
1024 (hệ 10) = 1000000000 (hệ 2)

Nhập vào một số tự nhiên (>0):2019
2019 (hệ 10) = 11111100011 (hệ 2)
```

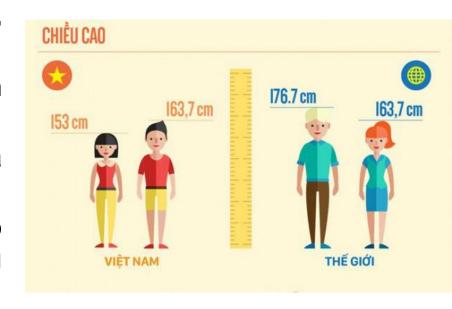

Bài 14: Tìm số Max – Min - Mean.

Khởi tạo một dãy số là chiều cao của sinh viên trong một lớp (m). Thực hiện:

- 1) Hiển thị chiều cao của sinh viên cao nhất thấp nhất trong lớp
- 2) Tính chiều cao trung bình của sinh viên trong lớp.
- 3) Số lượng sinh viên trong lớp có chiều cao lớn hơn hoặc bằng chiều cao trung bình của lớp


```
Tổng số sinh viên trong lớp: 12
Chiều cao của các sinh viên là:
  [1.65, 1.7, 1.55, 1.64, 1.78, 1.67, 1.59, 1.62, 1.45, 1.8, 1.69, 1.5]
Sinh viên cao nhất: 1.8 (m)
Sinh viên thấp nhất: 1.45 (m)
Chiều cao TB của sinh viên: 1.636666666666667 (m)
Số sinh viên trong lớp có chiều cao >= chiều cao TB là: 7
```